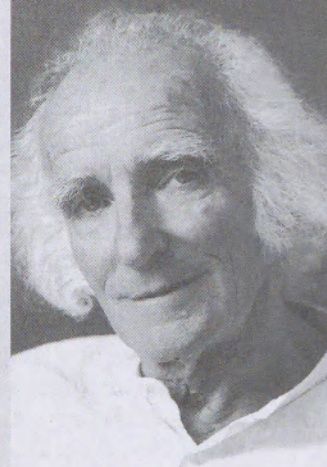

Nánay István

A pantomimus

REGŐS PÁL 1926–2009

Tizenöt évesen a cserkészeknél alakította meg első néma paródiaegyüttesét. A háború befejezését követően Szegő Ferenc barátjával nyaranta belvárosi bérházak udvarán adták elő parodisztikus számaikat a gangon ülő nézőknek, s amit tőlük kaptak, abból éltek. Egy ilyen fellépésen ismerkedett meg Rózsahegy Kálmánnal, akinek iskolájában rövid ideig tanult is.

Aztán hivatalnok lett, és jégtáncversenyző. 1957-ben az akkor alakult jégrevü szerződtette. Miután onnan kilépett, délelőttönként ablakot pucolt a Belvárosban, délután-este pedig szenvedélyének, a színháznak hódolt.

Amikor az ötvenes–hatvanas évek fordulóján először láttam, nem gondoltam, hogy a fergeteges Chaplinszámot bemutató, remek mozgású jégrevütáncosból a hazai mozgásszínház egyik megalapítója, emblemikus alakja lesz. Bár 1964-ben felfigyeltem az Egyetemi Színpadon bemutatott *Ember?!* című pantomimprodukcióra, sokáig nem tudatosodott bennem, hogy ennek alkotója azonos a jégtáncossal.

Regős Pálra döntő hatást gyakorolt a Wrocławban dolgozó Henryk Tomaszewski, akítől nemcsak a pantomim alapjait leste el, hanem azt is, ahogy e mozgásvilágot a színház szolgálatába lehet állítani. Autodidaktaént szívós szorgalommal tanulta meg a különböző mozgásformákat, alakította testét művészete hajlékony és érzékeny kifejezőeszköivé.

1963-ban szervezte meg az első pantomim- vagy inkább mozgásszínházi társulatát, a Commedia XX. Pantomim Csoportot, amellyel a hetvenes évek első felében mutatta be önálló művekre épülő előadásait, *A csodálatos mandarint*, *A fából faragott királyfit* (később *A kékszakállú herceg várát* is adaptálta), Bergman *Personájának* vagy Ionesco *A király halódik-jának* feldolgozását.

Bár e produkciók sikeresek voltak – a *Mandarint* száz-tízszer, *A fából faragottat* kilencvenhatszor adták elő –, 1973-ban az arculatát kereső Szkéné Színházban tanítványjaival és munkatársaival létrehozta a BME Pantomim csoportot. Tudta, hogy amit a pantomim műfaja és technikája lehetővé tesz, azt már megcsinálta, tehát továbblépett. Új stílusának első előadása *A játszma vége* volt. Becketthez később is visszatért (*Töredék I.* és *Beckett-szimfónia*), mint ahogy Franz Kafkához is, akinek novellájából készítette *Az átváltozás* című korszakzáró előadását.

1982 és 1985 között ugyanis külföldön tanított. Azt a technikát adta át tanítványainak, amelyet itthon a csoportjaival kísérletezett ki, s amelyet tudatos test- és pszichotechnikának, mozgásszínháznak nevezett. Felmérhetetlen azok száma, akik tanultak tőle. Nem-

csak a mai magyar színházi élet számos meghatározó alkotója kapott tőle életre szóló impulzusokat, hanem mások is, így az általa legkedvesebb tanítványai között számon tartott fiatalok, a Baltazár Színház tagjai is.

1985-től egyéni és szólóestekben próbálta megfogalmazni mondandóját. Az első előadást – *Rekviem Josef K.-ért* – követte az Emi Hatanóval közös *Zarándokének*, a *Lélekbörtön*, a *Töredékek*, az *Élethúcsú*, a *Születésnapomra*, a *Szívhang*. Az utolsó bemutató, a 2004-es *Kaddis önmagamért* pályázató összegzésnek tekinthető.

Előadásaiiban kezdettől fogva arra törekedett, hogy elkerülje az illusztrálást és az öncélú dekorativitást. Munkáihoz részletes forgatókönyvet és terveket készített, a próbákról és az előkészületekről vaskos füzetekbe „gyönyörű gyöngybetűkkel” – ahogy önironikusan nyilatkozta – terjedelmes jegyzeteket írt.

A művészi alkotás és az oktatás mellett munkásságának harmadik területe színháztörténeti jelentőségű. A Szkénében 1978-ban szervezte meg a Nemzetközi Pantomim Hetet, majd annak sikerén felbuzdulva 1979 és 2003 között a Nemzetközi Mozgásszínházi Találkozókat, s ezáltal ablakot nyitott különböző kultúrákra. A világ minden tájáról érkeztek társulatok, amelyek bemutatkozása alapvetően megszabta a hazai alternatív és mozgásszínház alakulását. Ezeket az élményeket koncentrált dózisban kaptuk a tematikus fesztiválokon, amelyeken közép-európai trendeket, zsidó színházakat, a legújabb lengyel színházi kísérleteket, a butót vagy commedia dell' arte társulatokat ismerhettünk meg.

A rendezvénysorozat 1988 és 1992 között kibővült a Magyar Mozgásszínházak Találkozójával. Mindezzel párhuzamosan Regős Pál megteremtette a közvetlen tanulás lehetőségét is, amikor létrehozta a Nemzetközi Tánc- és Mozgásközpontot, amelynek égisze alatt 1985-től 2005-ig a legnevesebb hazai és külföldi oktatók közreműködésével igen nagy létszámú nyári műhelytanfolyamok zajlottak.

Nem egyszerűen organizátor volt, hanem mindenre figyelő, mindenről tudó, mindenben segítő, a fellépőkkel és a tanulókkal, a nézőkkel, alkotókkal vagy tanárokkal együtt élő, együtt izguló, a sikerért mindent elkövető gazda. Nem véletlen, hogy annyian szerették, és halálakor Barbától a japán Kazuo Ohnóig nagyon sokan tisztelegtek emléke előtt itthon és külföldön.

Hosszú betegsége sem gátolta abban, hogy ereje fogytán is, szinte az utolsó percig dolgozzon. Nehéz elképzelni a Szkéné Színház holnapját nélküle. Életműve lezáródott, de gondolatainak, terveinek, tépelődéseinek lenyomata, a sok-sok füzet feldolgozásra és kiadásra vár.